

dicto, non de avo; ergo de sorore loquitur, non de nepte. » Antecedens Cajetanus probat, quia cum addidit Abraham: *Et non filia matris meae*, sine dubio de matre proprie dicta loquebatur; igitur etiam cum ait: *Filia patris mei*, de patre proprie dicto loquebatur.

Respondeo, de patre proprie dicto loquitur Abraham, qui de patre suo, non de patre Sara loquitur; sit enim: *Filia patris mei*, non autem, filia patris ejus. Is autem, qui proprie pater erat Abrahæ, pater improprie, id est, avus erat Sara: mater autem Abrahæ, non erat mater, neque avia Sara, quia Aran pater Sarae, non erat frater Abrahæ uterinus, sed ex patre tantum, et ideo dixit: *Filia patris mei*, non, Filia matris meae. Quare improprietatis non est in voce Patris, sed in voce Filia, quæ pro nepte accipitur.

Ac cur non dixit aperte: Neptis patris mei? vel filia fratris mei? cur improprie loqui maluit, quam proprie? Respondeo, quia dixerat: *Soror mea est*, debuit consequenter loqui, ac dicere: *Filia patris mei*. Præterea, quia pater Sarae obiit ante avum, ut habemus in Genes. cap. xi. illa non alium patrem agnoscebat, quam avum, et ideo etiam Abraham sororem illam appellare solebat. Et hoc est quod ait Chrysostomus homil. 45. in Genes. quem perperam allegant quidam pro contraria sententia. Dicit enim appellatam sororem Abrahæ: quia eundem patrem vocabat, quem ille, nimirum quia patre proprie dicto amisso, non alium patrem noverat, quam avum.

Quarto objiciunt: « Si non proprie soror erat Abrahami Sara, ergo regem sefellit, cum ait: Soror mea est. » Respondeo, non sefellit mendaciter, sed elusit ambiguitate, quod licet est, cum aliquis interrogatur non juridice.

At saltem debuisset postea rem totam aperire, cum periculum evasisset, ne regem illum in eam opinionem induceret, quasi cum sorore germana Matrimonium contraxisset. Respondeo: credibile est omnino, sermonem fongiorem habitum inter Abraham, et regem illum, et omnia fuisse explicata, sed Scriptura breviter, more suo, rem attingit.

Quinto, objici potest argumentum paulo difficilius. Nam si Sara filia esset Aran, et uxor Abrahæ, ut nos dicimus, debuisset gigni, cum pater ejus Aran septem esset anno-

rum, quod fieri nullo modo potest. Id autem sequi, ita probat. Abraham erat decem annis senior, quam Sara, ut patet ex cap. Genes. xvii. ubi sic loquitur Abraham: *Putasne centenario nascetur filius, et Sara nonagenaria pariet (1)?* ergo quando nascebatur Sara, decem annorum erat Abraham. Sed Aran erat junior ipso Abraham, saltem duobus annis, cum esset tertius ab ipso: genuit enim Thare tres filios, Abram, Nachor, et Aran, Genes. xi. Ergo Aran erat octo annorum, quando nascebatur Sara; ergo anno septimo illam genuit, si est ejus filia.

Respondeo: Aran major erat natu, quam Abraham, et quam Nachor, licet ob dignitatem primo loco ponantur Abraham. Id vero non temere dico, neque solum ad hanc solvendam difficultatem excogitavi, sed ex ipsa Scriptura didici; nam Genes. x. sic legitur: *Vixit Thare septuaginta annis, et genuit Abram, Nachor, et Aran (2)*. Ex quo loco habemus, anno septuagesimo Thare, jam natos fuisse tres istos filios: non enim Scriptura significat, eodem anno omnes tres genitos fuisse, sed illo anno jam habere cepisse ipsum Thare tres filios, unum videlicet illo anno genitum, et alios antea. Illo autem anno natus est Abraham; Scriptura enim in Genesi semper indicat tempus natalitatis eorum, quorum textu genealogiam, ut sciamus ætatem totius mundi, aliis prætermisissis, qui ad istam Chronologiam non pertinent. Ita videmus Scripturam Genes. iv. prodidisse, quoto anno ætatis Adæ natus sit Seth, per quem textitur Chronologia, non autem quoto anno ejusdem Adæ natus sit Abel, vel Cain; et Genes. v. dicitur Noe, cum quingentorum esset annorum, genuisse Sem, Cham, et Japhet, ubi notatur præcise annus, quo natus est Sem, quia per illum deducitur Chronologia; et in reliquis idem observare licet. Cum ergo solus Abraham ex filiis Thare sit is, cujus explicatur genealogia, et per quem textitur Chronologia, necesse est dicere, illo anno ipsum natum esse, alios autem antea. Proinde Aran non septem, sed forte viginti septem, aut triginta septem annorum erat, quando genuit Saram: quod etiam inde confirmatur, quia obiit ante cæteros, et quia etiam Nachor filiam ejus accepit.

Tertium argumentum principale ducitur ab exemplo Thamar filia David, quæ cum a fratre suo Ammon opprimeretur, dixisse le-

gitur: *Noli frater mi, noli opprimere me, noli facere stultitiam hanc; quin potius loquere ad Regem, et non negabis me tibi (1)*. II Reg. xiii. Ex hoc enim loco intelligimus, non fuisse inusitatum, ut a fratribus ducerentur sorores; alioqui enim, unde consilium illud puella venisset in mentem?

Respondent aliqui, Thamar non fuisse vera filiam David, sed privignam, atque ideo fuisse quidem sororem uterinam Absalon, sed non sororem ullo modo Ammon. At hoc defendi non potest. Nam in illo ipso capite xiii. lib. II Reg. vocatur Thamar filia regis, et soror Ammon, et clarissime lib. I Paralip. cap. iii. enumeratis omnibus filiis David, subjungit Scriptura: *Omnes ii filii David, absque filiis concubinarum, habuerunt que sororem Thamar (2)*. Non potuit autem Thamar soror esse omnium filiorum David, qui ex variis uxoriibus, et concubinis nati fuerant, nisi eundem cum illis patrem habuerit.

Respondent igitur alii, Thamar fuisse quidem voram sororem Ammon, et bene nosse, tale conjugium esse illicitum, sed tamen illa verba protulisse, vel quia nullum aliud consilium in illis angustiis ei occurrit, vel quia putavit fratrem perturbatum illa vehementi passione non animadversurum fuisse, illicitum esse conjugium cum sorore. At neque hoc dici potest: nam Thamar serio locutam de conjugio futuro, si a rege id peteretur, indicant ejus verba in eodem capite. Nam cum vi compressa a fratre, in summum odium amore converso, expelleretur, dixit: *Majus est hoc malum, quod nunc agis adversum me, quam quod ante fecisti, expellens me*. Voluit igitur illa cum eo, more conjugis permanere; atque id satagebat, ut Davide consentiente, ab Ammone in uxorem duceretur.

Quo posito, ad argumentum respondeo, non posse firmum argumentum duci ab opinione, et verbis unius puella, quæ etiam nunquam viderat tale conjugium, et ipsa etiam absolute id horrebat: tamen existimavit minus malum esse a fratre duci in uxorem, quam vi stuprari, præsertim si regis assensus accederet.

Quartum argumentum simile est superiori; ducitur enim ab exemplo Adoniae, qui novercam suam Abisag Sunamitidem petiit in uxorem, III Reg. ii.

Respondeo primo: non constat Abisag

fuisse uxorem David, et per hoc neque constaret fuisse novercam Adoniae filii David. Nam, ut loco citato dicitur, ministrabat illa Davidi seni, atque ad eum calefaciendum cum eo cubabat, sed neque vocatur uxor, neque David eam cognovit, ut Scriptura loquitur in eodem loco.

Secundo, cum Adoniae ob eam petitionem a Salomone poena capitis affectus fuerit, signum est, illum rem illicitam postulasse: certe enim plus valere debet sententia Salomonis regis sapientissimi, quam postulatio Adoniae.

CAPUT XXIX.

Recte ab Ecclesia prohiberi conjugia, usque ad quartum, vel septimum gradum consanguinitatis, et affinitatis.

Sequitur ordine quarta propositio, quæ talis est: « Recte Catholica Ecclesia conjugia prohibuit olim usque ad septimum, postea vero usque ad quartum gradum consanguinitatis, et affinitatis. » Hæc est contra omnes hæreticos supra nominatos: omnes enim de hac re Ecclesiam reprehendunt.

Ac duo quidem probanda essent. Primo, Ecclesiam posse leges ferre de gradibus cognationis. Secundo, causam habuisse cur ejusmodi leges tulerit. Sed illud primum jam est probatum supra in disputatione de impedimento voti solemniter: probatur igitur illud secundum quatuor rationibus, quas fere ex Patribus desumpsit S. Thomas in 2. 2. quæst. 154. art. 9.

Prima ratio ducitur ab honore debito consanguineis, et affinitibus: docet enim ipsa natura, parentibus, et consequenter aliis consanguineis, et affinitibus deberi peculiarem verecundiam, reverentiam seu cultum, et observantiam. Huic autem reverentia repugnat maxime conjugalis actus, qui sine turpitudine quadam, et irreverentia exerceri non potest. Quocirca Levitic. xviii. cum prohibetur conjugium cum matre, causa redditur: *Quia mater tua est*; et cum prohibetur conjugium cum nuru, dicitur: *Quia uxor filii tui est*. De qua re sic loquitur Augustinus lib. xv. de civitat. cap. 16: « Nescio quomodo inest humana verecundia quiddam naturale, atque laudabile, ut cui debet causa pro-

(1) Gen. xvii, 17. — (2) Gen. xi, 26.

(1) II Reg. xiii, 12. — (2) Paralip III, 9.

pinquitas verecundiam, ab ea contineat, quamvis generatricem, tamen libidinem, de qua crudescere videmus, et ipsam pudicitiam conjugalem.» Hæc autem ratio consueque valet, quousque habetur notitia cognationis: solent autem homines ordinarie usque ad quartam generationem se cognatos agnoscere, deinceps autem vix ulli sunt, qui se pro cognatis habeant.

Secunda ratio ducitur a consuetudine, et familiaritate, quæ inter consanguineos et affines esse debet. Nam parentes, et filii, fratres, et sorores, avi, et nepotes, noverca, et privigni in eadem domo habitant, et assidue noctu, et interdum simul versantur: ceteri etiam propinquus, crebro, et fidenter propinquos adeunt, et cum illis manent. Ut autem ista infima consuetudo innoxia esset, oportuit omnino inter ejusmodi personas conjugia interdiciere: alioqui enim tria mala ex ista assidua conversatione nascerentur. Unum, quod nimis facile, et nimis etiam cito, ac temere matrimonia conciliarentur. Deinde maxima præberetur incestibus occasio: facilius enim peccata committuntur cum eis, cum quibus jus est matrimonii contrahendi, quam cum aliis. Denique essent omnia plena malis suspicionibus; et affabilitas, blanditiæque, et oscula, quæ nunc inter propinquos pietatis sunt, tunc libidinis esse non temere crederentur. Atque hanc rationem amplificat S. Ambrosius in epist. 66. ad Paternum.

Tertia ratio sumitur a studio charitatis inter extraneos dilatandæ. Nam per matrimonia conjunguntur, et colligantur homines vinculo necessitudinis. Quod si inter propinquos matrimonia contrahantur, perit hic fructus amplissimus propagandæ necessitudinis: nam ad unam personam multa vincula inutiliter restringuntur, quæ in multas utilissime spargi potuissent. Si enim frater, exempli causa, sororem ducat uxorem; idem erit frater, et maritus respectu uxoris; et idem erit filius, et gener respectu patris; et ille erit simul pater, et socer respectu filii. Itaque duo vincula dilectionis reducuntur ad unum, quæ duos unire potuissent. Hanc rationem affert idem Ambrosius in eadem epistola 66. et Augustinus lib. xv. civitatis, cap. 16.

Quarta ratio sumitur ab usu moderato officii conjugalis. Cum enim naturaliter consanguinei diligantur, si adderetur etiam amor conjugalis, cresceret plus debito car-

nalis amor. Quæ ratio ex Aristot. in ii. lib. politic. deprompta est.

Adversus hanc propositionem sunt hæc adversariorum argumenta. Primo, objicit Joannes Brentius in commentar. Levit. ad cap. 18: «Romanus Pontifex non est supra Christum, cum ipse etiam non nisi Vicarium ejus se faciat. At Christus non venit leges politicas constituere, sed verbum Dei annunciare; ergo nec Romanus Pontifex debet, aut potest ejusmodi leges ferre.»

Respondeo primo: Christus non tulit quidem politicas leges, sed potuit tamen ferre, si voluisset; et quod per se potest, potest etiam per Vicarios, præsertim cum ea leges ad æternam salutem fidelium necessariae judicantur.

Secundo, leges de matrimonio non sunt mere politice, sed etiam spirituales, cum Matrimonium sit Sacramentum. Unde Christus ipse, sicut leges aliquas tulit de Sacramentis cæteris, ita etiam de Matrimonio, cum sustulit polygamiam, et repudium: et sicut reliquit Ecclesiæ potestatem multa alia statuendi circa alia sacramenta, ita etiam circa Matrimonia. Quare plena sunt Concilia vetera canonibus de Matrimonio, ut videre est in Concilio Turonensi II. in quo nullorum Conciliorum canones allegantur.

Secundo objicit Lutherus in Babylon. captiv. de Matrimonio, et Bucerus in cap. 19. Matthæi: «Deus melius novit, quæ sint personæ aptæ ad matrimonium, et quousque se extendant gradus cognationis, quam ullus homo. At ipse non prohibuit conjugia, nisi usque ad secundum gradum in linea inæquali; ergo temere prohibentur ad hominibus conjugia in gradibus ulterioribus.»

Respondeo: Deus sapientissime, et plane divine legem dedit populo suo, quam tamen legem eadem sapientia sua noluit nobis esse communem, sed illi tantum populo pe cunia rem: aliud enim conveniebat illi uni populo, aliud Ecclesiæ Christianæ per omnes Gentes diffuse: illi enim populo, non fuit admodum restringenda lex conjugii, tum quod pauci essent, tum quod in eadem tribu opes proprie conservandæ erant, tum denique, quod illi valde proni essent ad uxores repudiandas. Cum enim consanguineæ magis diligantur, quam externæ mulieres, quo minus illæ arceantur a matrimoniis cum consanguineis, eo magis clauderetur aditus ad repudia. Denique sicut ob infirmitatem illius Gentes permittebantur repudia, et poly-

gamia; ita etiam concedebantur Hebræis conjugia in quibusdam gradibus, in quibus Christianis minime decreti concedi. Unde S. Augustinus lib. xv. Civit. cap. 16. fatetur, antiquis licita fuisse conjugia cum consobrinis, et ea tamen Christianis rectissime prohiberi.

Tertio objiciunt Beza, et Kemnitius, ille in libro de repudiis, iste in 2. parte Exam. Trident. Concilii pag. 1235. aliquot Concilia vetera, ut Epannense cap. 30. Turonense II. can. 12. Parisiense I. cap. 4. in quibus non prohibentur conjugia, nisi usque ad secundum gradum: quibus addi potest testimonium S. Gregorii in responsis ad interrogata Augustini Anglorum Episcopi, cap. 6. ubi docet, in tertio et quarto gradu Matrimonia contrahi posse, modo a secundo omnino absterneatur. Ex quibus testimoniis colligunt adversarii, prohibitionem quarti gradus, et multo magis septimi, antiquæ Ecclesiæ fuisse incognitam.

Respondeo: falsum est, antiquitati incognitam fuisse legem de prohibitionem usque ad septimum gradum. Nam in primis Alexander II. qui sedit post annum Domini 1060. in Concilio Lateranensi, ut habemus can. Ad sedem, 35. quæst. 5. affirmat, antiquum morem Ecclesiæ per longa tempora durasse, ut usque ad septimum gradum conjugia interdicerentur. S. Gregorius, qui anno 600. sedebat, id est, 460. annis ante Alexandrum II. lib. xii. epist. 31. ad Felicem Episcopum Messanensem apertissime scribit, se cum solis Anglis ob recentem conversionem ad fidem dispensasse, ut in tertio et quarto gradu matrimonia contraherent, cum alioqui usque ad septimum communi lege interdicerentur: ex quo solummodo manet argumentum ex Gregorio antea factum. Præterea Julius Papa, qui plus ducentis annis Gregorium antecessit, affirmat, nulli permittendam esse matrimonia contrahere intra septimum gradum, ut habetur canon. Nullum, 35. quæst. 2. et apud Ivonem, lib. vii. decreti.

Exstat etiam Concilium Toletanum II. celebratum ante tempora S. Gregorii, ubi in 3. cap. statuatur, ut matrimonium nullus contrahat cum propinquis illis, usquequo lineamenta affinitatis generis successione cognoscit, quem locum explicat Alexander II. loco citato, ut sensus sit, prohibita esse conjugia in omnibus gradibus, et proinde in septem; nullus enim ultra septimum cognationem ullam agnoscit. Simile factum est de-

cretum in Germania, in Concilio Wormatiensi, referente Gratiano, can. in Copulatione, 35. quæst. 2. ubi prohibentur conjugia in propria cognatione, usque dum generatio agnoscat, aut memoria retinetur. Concilium item Agathense in Gallia celebratum ante illa omnia, quæ adversarii citant, can. 61. post prohibitionem graduum aliorum, addit generalem prohibitionem, ne quis ullam consanguineam suam ducat uxorem. Exstat denique apud eundem Gratianum eadem causa, 35. quæst. 2. can. Nulli, et can. Contradicimus; et duo alia Concilia Gallicana, Lugdunense, et Cabilonense, in quibus rursum ad septimum usque gradum Matrimonia prohibentur. Habemus igitur morem, sive legem de septem gradibus, non fuisse incognitam antiquitati, cum in Italia, Gallia, Hispania, et Germania multis sæculis vignerit, et ante annos 1000. initium cepisset.

Ad illa igitur tria Concilia ab adversariis citata, dico enumerari in illis Conciliis præcipuos quosdam gradus, sed non negari esse etiam alios prohibitos. Nam Concilium Turonense II. remittit se ad superiora Concilia, ut ad Epannense, et alia, et aperte proficitur, servanda esse statuta veterum: Epannense autem adducit initium canonis 61. Concilii Agathensis antea celebrati; ex quo intelligimus, omnia convenire cum Agathensi, ubi generaliter prohibetur cum omnibus consanguineis matrimonium.

Adde, quod etiamsi constaret ea Concilia permisisse conjugia ultrasecundum gradum, nihil absurdi sequeretur: potest enim in ejusmodi rebus mutabilibus, mutatio et varietas facile accidere.

Quarto, objiciunt iidem Beza et Kemnitius, rationem Lateranensis Concilii, cur prohibitio restricta sit ad quartum gradum, omnino ridiculam, et puerilem esse: reddidit enim ea causa, quia quatuor sunt humores in corpore humano, prout ex quatuor elementis hominem constat esse compositum.

Respondeo: Concilium illius omnium frequentissimi, et celeberrimi sancto, quæ cognatio ad quartum gradum restricta est, non ea ratione nitiur, quam hæretici exagitantdam susceperunt, sed aliis longe gravioribus, ut patet ex cap. 50. ejusdem Concilii. Præcipua autem ratio est, quia experientia docet, non posse hoc tempore tot gradum prohibitionem sine ingenti dispendio conservari. Nam quia ætas decrevit, et charitas refoxit, et concupiscentia aucta est, fit sæpissime, ut

homines non recordentur tantæ multitudinis consanguineorum, et affinium; etse ad illos, tamquam ad extraneos habeant; et ideo frequenter in gradibus prohibitis plurimi ex ignorantia, vel negligentia contraherent matrimonium, si adhuc prohibitio illa duraret: inde autem plurima dubia, lites, et scandala oriuntur. Quare ut recte fecerunt veteres, qui eos gradus servarunt, quamdiu experientia docuit commode posse servari: ita recte fecerunt posteriores, qui eos gradus ad pauciores revocarunt, quando ab eadem experientia docti, viderunt, jam non posse amplius sine magno dispendio, ut Concilium loquitur, observari. In quarto autem gradu recte fixus est terminus, quia cum homines plurimi quartam generationem videant, non potest facile consanguinitas usque ad eum gradum oblivioni mandari.

Porro ratio illa de quatuor humoribus, non ut ratio primaria, sed ut congruentia quædam affertur: neque tamen inepta, aut ridicula est, sed plane physica, ut S. Thomas ostendit in 4. distinct. 40. quæst. 1. art. 4. Quia enim homo ex quatuor elementis constat, colligitur admodum probabiliter, in quarto gradu penitus deficere vim illam sanguinis ejusdem, quæ a primo sîpîte trahitur. In permutatione enim sanguinis a patre accepti cum alio extraneo, quæ fit in generatione, id quod est subtilissimum, nimirum vis ignea, 1. confunditur, et perit; 2. vis ærea, 3. aquæ, 4. terrea. Quare in quarta generatione totus ille sanguis perire videtur.

CAPUT XXX.

De Cognatione spirituali, et legali, deque Publica honestate, et Affinitate ex fornicatione.

Quinta propositio: «Cognatio spiritualis, et legalis, publica justitia, et affinitas ex fornicatione merito ab Ecclesia inter impedimenta matrimonii referuntur.» De cognatione spirituali, et legali integri tituli exstant in epistolis decretalibus; multa etiam testimonia veterum legi possunt apud Gratianum, 30. quæst. 1. et 3. Præterea rationes quatuor pro confirmatione propositionis superioris, vim etiam habent in his duabus

cognationibus. Neque adversarii aliquid solidi contra afferunt, licet has cognationes more suo irrideant.

Lutherus in libro de captivitate Babylonica, cap. de Matrimonio, et cum secutus Beza in lib. de repudiis, illud objiciunt, quod omnes Christiani sint fratres, et omnes Christianæ sorores: proinde omnes inter se spirituales cognati. Quocirca aut cognationem spirituales non debere censi impedimentum, aut certe cum solis ethnicis Christianos conjugia celebratos.

Sed facile est respondere. Nam impedimentum cognationis spiritualis non ex jure nature, sed ex Ecclesie arbitrio pendet: Ecclesia autem non quamlibet spirituales cognationem impedimentum esse voluit, sed eam solam, quæ ex Baptismo, et Confirmatione oritur. Nam ut hanc cognationem impedimentum faceret, habuit causam rationabilem, quia unus ab alio recipit esse spirituales, et ideo debet illi peculiarem reverentiam etc. neque ullum absurdum ex hac impedimenti additione sequi videbat. At ut cognationem, quæ est inter omnes Christianos, impedimentum faceret, neque causam habuit (non enim quatuor ille rationes in hac cognatione locum habent) et absurdum maximum sequi videbat, nimirum ut cogerebantur fideles infidelibus copulari.

Jam vero publica honestas, est inchoata quædam affinitas: sicut sponsalia matrimonium inchoatum dici possunt; ideo sicut perfecta affinitas impedimentum est matrimonium dirimens in omnibus gradibus, ita par erat, ut publica honestas matrimonium in aliquo saltem gradu dirimeret.

Denique affinitas ex fornicatione, vera affinitas est, licet paulo imperfectior, quam ea sit, quæ oritur ex legitimo matrimonio: quod si vera est affinitas, nulla causa est, cur non dirimat matrimonium. Esse autem affinitatem veram eam, quæ oritur ex fornicatione, perspicuum est. Nam affinitas nascitur ex eo, quod per conjugium duæ personæ efficiuntur una caro: at per fornicationem etiam duæ personæ efficiuntur una caro, dicente Apostolo I Corinth. VI: *Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur. Erunt enim, inquit, duo in carne una* (1). Præterea ex fornicatione oritur vera cognatio, cum sit vere pater, qui sic generat, et vere filius, qui sic generatur: cur igitur ex fornicatione

oriri non possit affinitas? Adde, quod legitimum in lib. II Reg. cap. XX. decem concubinas, David, quas filius ejus Absalon violaverat, inclusas ab eodem Davido fuisse, et nunquam amplius ab eo cognitatas; quia nimirum factæ erant illæ omnes, quasi nurus, ob conjunctionem cum filio suo.

CAPUT XXXI

De duobus impedimentis non dirimentibus.

Egimus hucusque de impedimentis omnibus dirimentibus Matrimonium. Nunc de duobus illis, quibus supra diximus Matrimonium contrahendum impediri, non tamen dirimi contractum, breviter agendum est. Impedimenta erant: Ecclesie interdictum, et tempus feriatum.

Per Ecclesie interdictum intelligitur communiter Matrimonium clandestinum, quod sub gravibus penis in jure canonico interdictum, ac potissimum in Concilio Lateranensi, cap. 51. et nuper in Concilio Trident. sess. 24. non solum prohibitum est, sed etiam plane irritatum ac illegitimum redditum, ut jam qui ita contrahunt, verum non habeant Matrimonium, sed in perpetua fornicatione maneat. Potuisse autem Ecclesiam hæc matrimonia irritare, dubitare non potest qui credit potuisse eandem Ecclesiam irritare matrimonia in certis gradibus cognationis, vel ob votum solenne continentie, aut aliis de causis, de quibus supra diximus: eadem est enim omnium ratio.

Adversarii probant, quod nunc tandem matrimonia clandestina pronuntiemus illegitima; sed nos reprehendunt, quod ante Concilium Tridentinum ea pro veris, et ratis haberemus; cum tamen damnaremus, ac detestaremur. Itaque Martinus Kemnitius in 2. par. Exam. pag. 1280. et 1281. sic loquitur: «Audi vero qualia decreta Tridentina Synodus de hac questione statuat. Fateretur Ecclesiam talia clandestina Matrimonia semper detestata esse, atque prohibuisse: et tamen simul anathemate damnat, qui ea vera et rata esse negant. Potestne igitur detestanda, et prohibita conjunctio facere verum matrimonium? Hoc est; detestanda et prohibita conjunctio juxta Tridentinum Concilium, est legitima, et divina conjunctio.» Hæc ille.

Sed facilis responsio est. Nam idem Ma-

trimonium esse ratum, verum, legitimum, divinum, et simul detestandum, prohibendum, Deoque invisum, non sunt contraria, nisi in capite male sano Kemnitii, et ejus sodalium. Nam si essentiam matrimonii spectes, ante Concilium Tridentinum, decretum verum, ratum, legitimum, et divinum erat conjugium clandestinum: nihil enim ei deerat eorum, quæ ad essentiam matrimonii Deus requiri voluit, cum adesset materia, forma, atque intentio. Si tamen ordinem, et modum spectes, erat detestandum, prohibitum, ac Deo invisum: neque hoc mirum videbitur, si animadvertas in aliis quoque sacramentis idem usu venire. Nam si quis aqua vera cum debita forma verborum, et intentione ministri, ac suscipientis baptizetur; sed absque proposito vitæ melioris, cum animo a Deo averso, et in peccatis obdurato; ejusmodi Baptisma verum, ratum, legitimum, ac divinum erit, neque reperi sine sacrilegio poterit: et tamen simul detestandum, prohibitum, Deoque invisum, et tum danis, tum accipienti perniciosum. Vide quæ supra diximus, cap. 19. et 20.

Alterum impedimentum, quod tempus feriatum dicitur, nihil significat aliud, nisi interdictam esse nuptiarum solemnitate certis anni temporibus. Et quidem antiquo jure prohibebantur solennes nuptiæ ab initio Adventus usque ad Epiphaniam; item a Septuagesima usque ad octavam Paschæ; denique a diebus Rogationum usque ad octavam Pentecostes. De qua re exstant decreta Conciliorum antiquorum, et Pontificum, apud Gratianum. 33. quæst. 4. et inter alia, Concilii Laodiceni, cap. 25. quod Concilium ante annos 1200. celebratum est: exstat etiam aliud decretum, extra, de feriis, cap. Capellanum.

Ratio hujus prohibitionis est, quia toto anno festa omnium celeberrima sunt hæc tria, Natale Domini, Pascha, et Pentecoste; atque in his tenebantur omnes ad Eucharistiam accedere ex Concilio Agathensi, can. 18. Solemnitas autem nuptiarum res est magnæ distractionis, cum convivia, alique apparatus fieri solent. Ut igitur Christiani homines sine impedimento ad ea festa spiritualia, et ad Sacramentum Eucharistie suscipiendum parati invenirentur, optimo consilio ab Ecclesia solennes nuptiæ tribus illis temporibus prohibite fuerunt. Quam tamen prohibitionem nuper Tridentinum Concilium sess. 24. cap. 10. temperavit, atque ad duo

(1) I Corinth. VI. 16.

tantum tempora redegit; solum enim ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, et a die Cinerum usque ad octavam Paschæ solemnes nuptias interdixit.

Porro hanc utilissimam legem simpliciter damnat Calvinus lib. 4. Instit. cap. 19. §. ult. Kemnitius item in 2. par. Examin. pag. 1271. laudat quidem ut bono zelo institutam a veteribus, sed duo quædam reprehendit. Unum, quod institutum hoc retineatur, cum causa ejus cessaverit: causa enim fuerat, quia ter in anno populus communicabat corporis Domini Sacramento; nunc autem semel tantum ad Communionem accedere cogitur. Alterum, quod assui cœperit nova opinio, quasi sanctitas illorum temporum non posset ferre commixtionem carnis in copula conjugali, sicut quondam in sacris Bonæ Deæ cogebantur secubare.

Sed in utroque fallitur Kemnitius. Nam etiamsi non teneantur Christiani omnes lege Ecclesiastica ad Communionem accedere, nisi in Pascha: tamen adhuc viget consuetudo in tota Ecclesia communicandi in Natali Domini, adeo ut rari sint omnino, qui id non faciant. In Pentecoste rarior est communio, et ideo etiam fortasse Concilium Tridentinum hoc tempore nuptias solemnes fieri permisit.

Adde, quod non est sola Communio causa illius decreti, sed celebritas etiam principalium festorum, ad quæ Ecclesia per jejunia et orationes filios suos preparare satagit: non autem bene conveniunt pompæ nuptiales, convivia, saltationes, et alia signa lætitiæ, cum præparatione illa, præsertim Quadragesimæ, et Adventus. Nec in ullo decreto eorum, quæ habentur 33. quæst. 4. vel in titulo de feriis, expresse ponitur causa Communionis, sed solum festorum celebratio.

In altero, more suo, mentitur Kemnitius: nam neque ullus eam opinionem assuit decreto, et multi contrarium expresse docent. Nam S. Thomas in 4. dist. 32. quæst. 1. art.

5. quæst. 4. ad 2. et Cajetanus in summa de peccatis, verbo, Nuptiæ; et Navarrus in Enchiridio, cap. 22. num. 71. docent, non interdici illis temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præsentibus, et etiam consummationem; sed solemnem tantum sponsæ deductionem, et publicam illam pompam, et convivia, quæ in solemnitate nuptiarum adhiberi solent.

Sed quamquam hoc præcepto, de quo nunc agimus, non prohibeatur officium conjugale, tamen in præcipuis solemnitatibus, et maxime si communicandum sit corpori Dominico, abstinendum esse a copula conjugali, multis Patrum testimoniis probant Gratianus 33. quæst. 4. et Magister sentent. lib. iv. dist. 32.

El habemus fundamenta hujus in divinis litteris. Nam, Exod. xix, Hebraei accepturi legem, et celebraturi primum festum Pentecostes, jubentur triduo integro preparari, et non appropinquare uxori. Et I Regum xxi, Achimelech sacerdos negat Davidi panem sanctum, nisi mundus esset a mulieribus: ex quo loco S. Hieronymus lib. i. in Jovinian. et in Apologia pro eodem libro, deducit, multo minus dignum esse pane celesti, qui non se continet ab uxore. Denique B. Paulus I. Corinth. vii. vult conjuges ex consensu invicem a copula conjugali abstinere, ut vacent orationi. At certe in præcipuis festis orationi vacandum est: ergo et a copula abstinendum.

Neque obstat, quod citat Kemnitius, thorum immaculatum a Paulo appellari conjugium. Nam etsi culpa vacat officium conjugale, si loco, et tempore fiat, tamen certe non vacaret culpa, si fieret in foro, inspectante populo, et multo minus si in templo Deo sacro. Quid ergo mirum est si Catholici dicant, in tempore sacro, et maxime quando communicandum est, a conjugali copula esse abstinendum.

CONTROVERSIA VI.

CAPUT XXXII

*Causas Matrimoniales ad Ecclesiam
judicium pertinere.*

Sexta restat controversia de causis Matrimonialibus, quæ brevissime poterit expediri.

Multis ex adversariis causas matrimoniales ad politicum magistratum simpliciter rejiciunt, ut Philippus melanchthon in locis, titulo de conjugio. Joannes Brentius in Apologia pro Confessione Wirtembergensi, et alii.

Martinus tamen Kemnitius in 2. par. Examin. Tridentini Concilii, pag. 1272. distinguendum esse putavit. Scribit enim Ecclesiæ esse, non autem politici magistratus, respondere de casibus conscientie, qui circa matrimonium ex verbo Dei pendit; tamen ferre leges de matrimonio, non ad Ecclesiam, sed ad politicum principem pertinere contendit; idque probat, tum quia legem prohibentem conjugia consobrinorum, non Episcopi, sed Theodosius imperator tulit, tum quia Concilium Milevitanum legem de divortio ab imperatore petendam esse decrevit. Itaque Kemnitius circa matrimonium, non aliam tribuit Ecclesiæ potestatem, quam explicandi verbum Dei, qualem nos concionatoribus, et privatis Doctoribus concedimus.

Catholici distinguunt de causis matrimonialibus. Quædam enim sunt omnino politicae, ut de dotibus, de successionibus, de hereditatibus, etc. Quædam sunt omnino spirituales, ut de partibus sacramenti, de benedictione sacerdotali etc. Quædam partim sunt politicae, partim spirituales, ut de gradibus cognationis, de divortio, de impedimentis, et aliis, quæ ad ipsum contractum matrimonii pertinent: quatenus enim contractus ille naturalis est, materia est politica quatenus, idem contractus est fundamentum Sacramenti, et res conscientie, spiritualis est.

Et quidem causas primi generis non negamus ad politicum Magistratum simpliciter pertinere: unde etiam quotidie intra Catholicam Ecclesiam coram Judice seculari causæ ille aguntur.

Causas secundi generis nemo negare potest ad solam Ecclesiam pertinere: alioqui quo tempore nulli principes, nullive magistratus politici Christiani erant, oportuisset causas omnino spirituales ad infidelem judicem deferre, aut sine legitimo iudice causæ illa fuissent.

Potissima quæstio est de causis tertii generis, quas quidem nos dicimus ad politicum magistratum pertinere posse, sed cum subordinatione ad ecclesiasticum; simpliciter autem ad principem ecclesiasticum pertinere, ut in Concilio Tridentino sess. 24. can. 12. definitum est. Id supra breviter est probatum, in disputatione de impedimento voti solemnitis: et nunc rursus tribus rationibus confirmatur.

(1) I. Corinth. vii. 10.

Primo, Matrimonium est Ecclesiæ Sacramentum: neque apud Christianos separatur contractus legitimus matrimonii a sacramento matrimonii, cum omnis legitimus contractus matrimonii hoc ipso sit sacramentum matrimonii. Ergo judicare an aliquis contractus matrimonii sit legitimus, est judicare, an ille contractus sit sacramentum: sed de Sacramentis judicare, ad Ecclesiam spectat; igitur et de tali contractu judicare, ad Ecclesiam spectat.

Secundo, etiamsi matrimonium sacramentum non esset, tamen quia res est conscientie, ex legibus divinis pendens, ad pastores animarum sine dubio pertineret, quemadmodum quæstiones de cambiis, de censibus, aliisque contractibus, in quibus interdum absconduntur usuræ, ab Ecclesia judicantur. Quare mera calumnia est illa Kemnitii in 2. par. Examinis pag. 1226. ubi dicit, Catholicos ex Matrimonio Sacramentum fecisse, ut causæ Matrimoniales soli iudici ecclesiastico subjectæ essent.

Tertio, probatur ex praxi totius Ecclesiæ. Nam in primis Christus ipse causam de divortio et repudio, non remisit ad Politicum Magistratum, sed ipse judicavit, Matthæi v et xix. Deinde Apostolus I. Corinth. vii. causam conjugii inter fidelem et infidelem, similiter cognovit, neque ad magistratum eam rejecit. Denique plena sunt Concilia, et Pontificum rescripta legibus, et sententiis in causa Matrimonii: siquidem, ut ex epistolis decretalibus cognosci potest, semper in Ecclesia hæc fuit consuetudo, ut de ejusmodi causis, non reges, sed Pontifices consularentur.

Neque ista iudicia Christi, Apostoli, Pontificum et Conciliorum, fuerunt meræ interpretationes verbi Dei, ut Kemnitius somniat, sed legitimæ sententiæ coactivæ. Nam Christus aperte legem tulit, de tollendo repudio Judæis permisso: sic enim loquitur Apostolus de illa Christi lege: *Is qui Matrimonium juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit, manere inuuptam, aut viro suo reconciliari*, I. Corinth. vii. (1).

Præterea in Testamento veteri circa varias quæstiones mittebantur homines ad Sacerdotem, ut verum iudicem, non ut simplicem consiliarium: nam Deuteronomo xvii. jubebatur occidi, qui sententiæ Sacerdotis

non acquiescebat. Et sane æquum non est, majorem fuisse sacerdotis Aaronici, quam Christiani Pontificis auctoritatem.

Denique cur non potius ad homines doctos, quam ad Pontifices causæ istæ ordinari ferebantur, si consultoris sapientia, non iudicis auctoritas in Sacerdotibus quærebatur? Sed de potestate ecclesiastica, ex qua particularis ista questio de Matrimonio pendet, satis fuse alibi disseruimus.

Argumenta duo Martini Kemnitii, nihil concludunt. Nam quod ad legem Theodosii attinet, jam antea diximus; posse etiam principem politicum de impedimentis matrimonii legem ferre, sed principe ecclesiastico approbante: si enim hic repugnet, lex illa irrita erit. Quod in hac ipsa lege Theodosii ceruimus. Nam cum non diu post, eam legem ejus filii abrogassent, ut patet l. Cele-

brandis, C. de nupt. et deinde etiam Justinianus legem tulisset, ut licita essent Matrimonia inter consobrinos, §. Durum, Insit, de nupt. S. Gregorius papa legem Honorii, et Justiniani aperte reprehendit, in rescripto ad Augustinum Anglorum Episcopum, et contra statuit, inter consobrinos illicita matrimonia esse censenda: et hæc Pontificis lex, non autem illa Cæsaris, in Ecclesia robur obtinuit, 35. quæst. 2. can. Quædam lex.

Ad illud autem Concilii Milevitani, respondimus in disputatione de divortio, Patres ejus Concilii non petere legem, qua decernatur, non licere post divortium uxorem aliam ducere, priore vivente, sed qua puniatur poena externa, qui id fecerit: jam enim Patres ipsi in Concilio rem satis definierant, et definitioni suæ poenam excommunicationis adjecerant.

CONTROVERSIA VII.

CAPUT XXXIII.

De caeremoniis Sacramenti conjugii.

Postrema controversia de ritibus, ac caeremoniis est, quibus Matrimonii sacramentum in Ecclesia Catholica solet administrari. Id enim commune est omnibus Sacramentis, ut præter essentialem caeremoniam a Deo institutam, in qua Sacramenti essentia consistit, adhibeantur etiam aliqui alii ritus ex antiquo Ecclesiæ more, vel instituto, quo majori cum pietate, ac devotione Sacramentum percipiatur.

In matrimonio igitur hæc caeremoniæ observari solent. Primo, benedicuntur novi sponsi in ecclesia a Sacerdote. Secundo, offertur pro eis oblatio Eucharistiæ. Tertio, velamine obnubuntur. Quarto, vitta partim candida, partim purpurea simul junguntur. Quinto, annulo a sacerdote benedicto, sponsus sponsam donat. Sexto, variis precibus conjugium recens contractum Domino commendatur. Septimo, cohortatione sacerdotali monentur officii, ut honeste in matrimonio se gerant. Horum rituum duos postremos adversarii etiam servant, ut ex libello Calvinii de Sacramentis ministrandis, et ex aliis hæreticorum Agendis perspicuum est.

Et sane mirum est, cur Calvinus in libello,

cui titulum fecit: Formula sacramentorum administrandorum, tam serio tractet de ritu Matrimonii celebrandi; eumque cum ritu Baptismi, et Eucharistiæ jungat, cum tamen Matrimonium sacramentum esse neget. Sed ita contingit aliquando pertinacibus, ut quod ore negant, factis affirmant.

Cæteros ritus, quos Catholici servant, non dubito eis parum probari: tamen neque Kemnitius ad can. 11. sess. 24. Concilii Tridentini, ubi anathema dicitur hos ritus contemnentes, aliquid scripsit contra has caeremonias; neque apud alios auctores, ullum legi adversus easdem caeremonias solidum argumentum. Quare satis erit hoc loco, ex veterum auctoritate ritus illos confirmare.

Ac primum exstat testimonium Nicolai Papæ, qui sedit ante annos 700. et habetur can. Nostrates, 30. quæst. 5. Deinde exstat testimonium Isidori lib. 2. de officiis, cap. 19. ubi etiam ratio singulorum redditur. Floruit autem Isidorus ante annos plus 900. Adhæc Siricius Papa in epist. 1. cap. 4. et Innocentius I. item Papa, in epist. 2. cap. 6. benedictionis sacerdotalis, que nubentibus dari solet, meminere: ejusdem etiam mentionem faciunt Patres Concilii IV. Carthaginensis, quorum unus fuit S. Augustinus cap. 13. S. Ambrosius in epistola 70. ad Vigilium, non procul ab initio, non solum

benedictionis meminit, sed etiam velaminis, quo novi sponsi a sacerdote in Ecclesia operiuntur: unde etiam nuptias dictas esse interpretatur idem Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. ultim. quod velo obnubatur sponsa. Floruerunt autem Siricius, et Ambrosius

ante annos 1200. et Innocentius atque Augustinus, ante annos paulo pauciores. Denique Tertullianus his omnibus antiquior, in lib. 11. ad uxorem, meminit oblationis, qua Matrimonium in Ecclesia confirmatur. Atque hæc de Sacramento Matrimonii.

LAUS DEO, VIRGINIQUE MATRI MARIE.